

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor n. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.
Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
A „nyitóléte” cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás

„K. KÖZLÖNY”

oet.—dec. folyamára.

Lapunk előfizetési ára:

Egészévre	12 forint.
Félévre	6 „
Évnegyedre	3 „

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középütczei könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, hol a lapok pontos szétosztásáról gondoskodva van.

Közlöny, October 17.

(D) A bécsi lapok az erdélyi bir.-tanácsosok megválasztására s felmenési készségekre nézve oly nyilatkozatokat adtak közre, a melyek sokkal inkább dacra, mint egy valóban megnyert diadal örömeinek létezésére mutatnak.

Az „O. D. Post” önként nem jövő örömet azzal alejzálja, mikép kinyilatkoztatja, hogy örömjongásra csak azért nem fakad, mert kímélő akar lenni a magyarok irányában, s nem akarja őket háborítani nagy elcsüggedésekben.

Mutatja a centralista bécsi lapok magatartása, mennyire nem kísérték figyelemmel az itteni dolgokat, vagy is mennyire nem kombinálták az előzményeket, hogy abból a következményt önként kihuzzák.

A mint a választási rendszabály kiadott, egy észlelő magyar sem kétkedett többé, hogy az így alakuló országgyűlés bizonyosan küldeni fog a birodalmi tanácsba; és midőn a választás megtörtént, azután már többé senki sem is kétkedhetett abban.

Hisz az országgyűlés tagjai mindazok voltak, a kik vagy a szász universitásban, vagy a román conferentiákban már határozottan nyilatkoztak a birodalmi tanács mellett; kevés új egyéniség ment oda rajtuk kívül, az is azon gyűlések zömének pártfogalma alatt áll.

Ha a magyarokat csüggedés ragadta volna meg, az akkor történné, midőn a magyar és székely nemzet megengedett választói által választott követek a gyűlést ott hagyták.

Ekkor már tisztában volt minden magyar s székely, hogy ő egy jelentékeny minoritással van törpítve és hazájában, s hogy álláspontját ezen gyűlésen hiában védelmezi.

Ekkor lephette volna meg a csüggedés a magyart; azonban ösztönit mondjuk s erről biztosítjuk is a bécsi lapokat, hogy az addig ápolat kiegyenlítés reményére nézve állott ugyan be csüggedés, a mennyiben annak kibonyolítása elé a mostani gyűlés csak nehezebb gordiusi csomókat vetett; de a nemzet elveire, valamint ezen elvek diadalának jövőjére nézve legkisebb csüggedés sem szállotta meg nemzetünk szívét.

Egy ezeréves nemzeti élet nagy tapasztalatokkal gazdagodott arra, hogy a politikai téren is kellő életbölcsességre tegyen szert.

Barbár hatalmak politikai eszméinek hullámsáin is olykor másfél századon át buzott kitzdelem és szenvedés közt is átvégdülünk, s utóljára mégis magyar volt a magyar.

Miért csüggednénk el azért, hogy másfél évtized múlva ellenkező elvek zászlói alatt látnunk azokat, kiket másfél évtized előtt is ellenkező zászlók alatt láttunk.

Sokkal öröndesebb lett volna az, ha egy józan politika minket kiegyeztetni, összehozni, összebarátkoztatni képes leendett, mint a mi csodálandó lehetne abban, hogy most is két táborra vagyunk szakadva.

Sajnos helyzet ez, de azt hisszük olyan, a mit mindenki sokkal inkább remélhetett, mint az ellenkezőt.

Eppen ezért, ha csüggedés lehet, az nem a birodalmi tanácsosok megválasztásával veheti kezdetét.

Nem mondjuk, hogy nemzetünk rózsza kedvében van. Tizenöt éve szinte már, hogy a magyarok ajka szélén kezd látszani egy szomorú vonás; az, melyet az izraeliták arcvonásain ezer nyolcz száz éven át elnézett az emberiség. De e vonás ama nemzetnél mulni kezd ezer nyolcz száz év után. A nemzet életében egy évezred alig tíz esztendő, s mi is a kitérés másik évtizedében vagy évezredében ifjak leszünk még, s még hosszú élet néz előttünk.

Nem, ne higgyék el a bécsi lapok, a magyar soha el nem csüggedett, s a nemzet szavát mondá ki Deák Ferencz, midőn azt mondá: mi várhatunk.

Megfogják látni azon urak, vagy ha politikájuk jó szerencséje tart — gyermekeik, hogy a magyar a mennyire heves a magányéletben és harci téren, oly flegmatikus és kitérő a politikában.

Elvotizálhatják mások erdőinket, mezőinket, papi képenket, székely örökségeinket, majorság birtokainkat, sőt házainkat megváltathatják az állammal haszonbérlelőnk részére; de a magyar geniust megtörni és megalázni nem fogják.

És mennél inkább kívánják megalázni, annál szilárdabbá teszik őt elvei mellett.

Most sem volt közöttünk semmi legkisebb csüggedés, ha azt annak nem nevezzük, hogy 1860-ban felelődt reményeinkről 1861 végén lemondottunk egy időre; de e lemondás akkor volt és az óta reményeink fel sem éledtek. Nem volt ok arra. Eppen ezért azon korszak után valamely újabb csüggedés éppen nem találhatta nemzetünket, s az „O. D. P.” bizvást kifejezheti egész szíve örömet, s ha úgy tetszik teljes diadalérzetét, mely egy contractio győzelménél nem több; nyugodt lehet, mert nekünk nem okoz roz kezdet. Jól megmérjük azon öröm egész terjedelmét, jól tudjuk mennyire érezheti magát tudós embernek az, kiről a gyermek ismeri el, hogy tudós.

Nem minket kímél tehát az „O. D. Post”, hanem az igaz, hogy nélkülünk nem lehet teljes öröme. Ezt elhiszzük, de miért kívánánk mi azoknak szerzei örömet, kik a mi örömlünket elvették.

Közülünk az örömben és nem örömben nemcsak reál, de másféle unio sinez ez idők szerint. Ez már oly merev dualismus, a mit semmi mesterséggel unificálni nem lehet.

Nem vagyunk tehát elcsüggedve, hanem az igazat megvallva, egész nemzetünk a leghidegebb apathiába esett.

Hengergethetnek minket jobbra, balra mint a fatuskót, mi magunk nem segítjük őket izadásukban, de ellene sem állunk, csak hogy magunk nem esekszünk. És azt hisszük, így lesz ez mind addig, míg az „O. D. Post” nem esik hasonló politikai apathiába.

Most nevetünk, ha azt a sok kiegyenlítési tervet olvassuk, a mely pár év előtt előzől az irodalmat; a ki ily tervet törné köztünk fejét, inkább kinevetnők, mint a ki a kör négyzetét keresi.

Nálunk általában minél kevesebbet politizálnak mostan. Nem hiszünk száz magyar embert, a ki az országgyűlési tudósításokat végig elolvassa; megvalljuk, hogy még magunk se igen tanulmányoztuk azt.

Apathiánk oly nagy, úgy megcsömörlünk a politikától, hogy a világ legizasztóbb munkájának tartjuk most egy vezércikket megírni.

Meg is nézhetik mind a magyar lapokat, örömebb beszélnek Mexikóról s Chináról, mint hazájukról.

S vajon elcsüggedése-e ez a nemzetnek? Nem mondhatjuk hogy az; apathia inkább, de szerencsére csak politikai apathia.

Mint 1850-ben tett, a nemzet újból irodalma gyámolításához, s azon anyagi javak emeléséhez fog, a mit kezén hagynak. A gazdaság élelmet, az irodalom miveltiséget és szórakozást ad.

Igy mi nem fogjuk megenni magunkat a kitarítás éveiben, évtizedeiben, vagy ha úgy tetszik — évszázadaiban.

Bizvást kiöntheti tehát az „O. D. Post” lelke egész örömet az erdélyi bir. tanácsosok megérkezése felett. Mi magyar fajnak kevesen is tudunk az ő örömről, de a kik olvasni fogjuk is leaderjeit, lelkünk apathicus nyugalmából ki nem ragadtatjuk magunkat ez által.

Miért csüggednénk. Nem csüggedtünk mi a Bach évtizede alatt, s kitarjuk a Schmerling évtizedét is, és így tovább is, ha kell.

Különb is nem egészen mese az a rege a stilt galambról. A magyar mindig megtudta várni azt, a mig meg is érkezett.

Legyünk tehát vigan tisztelt „O. D. Post.” Ön örvendjen diadalának, de mi is örvendünk azon folyvást tartó diadalnak, mely öntudatunk s elveink meg nem tagadásában áll és folyvást boldogít.

A személyi-adóról.

Olvasóink előtt bizonynyal tudva van, hogy a magyar királyság tartományai lakóinak feje az utóbbi időkben is drágább volt mint az osztrák örökös tartományoké, a mennyiben mi mindig fiztünk a földet, a mitől a többi országok népei mentve voltak. Most újból pénz kell a föld felekéből is, nemcsak a székely kepe megváltására vagy a curialisták és alodialis örökösök a román közép kezére kerekítésére, a mik még csak egyes hazamentők kegyes óhajatai; de pénz kell a birodalom deficitjeinek fedezésére és Plener pénzügyminister indítványozza, hogy minden ember a birodalomban fej- vagy is újabb elnevezés szerint személyi-adó alá vessék.

A „Presse” neki megy ez indítványnak és így ír:

„Az iparos, megerőltetés nélkül fizetheti a rá és család tagjaira külön kimért 25 vagy 50 kr. fejadót, de a szegény napzsámok, a kihez még el sem ment a hire, hogy új adót rónak rája, meg fogja érezni. Mert nemcsak a nagy városokat kell tekintetbe venni. A ki Bécsben körül néz, azt fogja mondani: egyszerű csekély nélkülözés ki hozzá, hogy ezen adóját lerója. De tessék a vidékre menni s pedig nemcsak Klosterneuburg, vagy Baden, hanem valami szegény ruthen faluba, s lássuk, mint táplálkozik ott a szegény „állampolgár”, a kinek keresetéből 25 krt levonunk.

Megdondolásképp ajánljuk államférfiaink: vajon, ily áron helyes e a legszegényebb osztály hangulatát elkeseríteni? (Különbösen a ruthen szegénység hangulatát: nemde?)

Mit bizonyít a pénzügyminister, a midőn azon alapelveit állítja fel, hogy minden keresetlő bíró s taatsburgier egy egyenes mint nem egyenes adót fizetni tartozzék? Az elmelet állhat, habár sok részről ellenmondásra is talál: de nem górdít e közbe akadályokat a gyakorlat? A pénzügyminister ur azt mondja, hogy ezen „általános adóktelezettiségek, a meg a eselések és napzsámokra való kiterjesztése azzal van igazolva, mert ezen osztályok is élvezik a közvédelmet, s alárendelt helyzetüknek fogva tán még inkább mint a vagyonosak.” Mily tévedés! A napzsámok valóban nem igen veszi igénybe ezen megkettőzött közvédelmet. Alig akad dolga a mi követségeinkkel, consulatusaink, universitásainkkal és törvényszékeinkkel. A mi a hadserget illeti: a szegény ember kissé többel járul a hadserghez, mint a gazdag polgár, a ki bérháza egyik emeletének féljüvedelméből kiváltatja fiát a katonai kötelezettség alól.

Elvileg kellene megfontolni a dolgot, mi-

előtt a személyes, recte fejadót Austriában újra behozzuk: nem is említve, hogy az így kivetett adónak egyszerre való letévése, mily súlyos. E mellett ezen adónemnek osztályozása 25, 50 krajczára és 1 ftra igen szűk-körü, hasonlítva a vagyonbeli különbséget, mely Schwarzenberg herczeg s egy juhász-tör, a déli vaspálya directora s egy utcsináló napzsámok között van. Lipót császár 170 év előtt szintén fejadót vetett ki, de a kardinalnak 1,000 ftrót, a káplánnak 3 ftrót kellett fizetni, míg a szegény paraszt asszonyt csak 6 krajczárig rótták meg. Hajdanában Albrecht herczeg is megadóztatott minden főt egy garasával; de ezt csak egyszer mindenkorra tette a legnagyobb szükség idején. Tehát most, a midőn 100 millió ftr deficitről van szó, az alig 6 milliót jüvedelmező személyes adó végett ős Albrecht herczeg finacez-politikájához folyamodjunk. Tekintve a szükségét, bizonyára szükség a nép-áldozatkészségére hivatkozni, de az indítványozott fejadót nem tartjuk a legalkalmasabb eszköznek.”

Házadó az austriai birodalomban.

E czim alatt a „P. H.” egy cikksorozat hoz, melyet e kérdés tanulmányozása végett közreadni érdekesnek vélünk. A cikkek:

A bécsi lapok szerint nem sokára tábban nyilvánítatván a birodalmi tanács, az mint halljuk tüstént megkezdendi az 1864-dik évi budget feletti tanácskozásait.

Elő fogunk tehát jönni a különböző adónemek, melyek a magyarok hozzájárulása nélkül szavaztatnak ugyan meg, de azért minket is nagy mértékben érdekelnek, miután ezeket nekünk is meg kell fizetni, pedig tudjuk, hogy a különböző adónemeknek mily elhatározó befolyása van a nemzet közgazdasági állapotjára.

Ez okból a különböző adónemeket, legyenek azok régiek, vagy újak, a nélkül, hogy a magyar országgyűlés határozatát anticipálni s a competentia kérdésére nézve elvet felállítani szándékoznánk, sorban vizsgálat alá vendjük. Különbösen pedig Magyarország szempontjából fogjuk megítélni, s minden egyes adónemnél részrehajlás nélkül fogjuk fejtegetni: vajon igaz-e azon állítás, mit tavaly a bécsi centralista lapokban olvastunk, hogy tudniillik Magyarország aránylag kevesebb adót fizet, mint a birodalom többi része.

Lássuk tehát először is a házadót.

A házadó kétféle lenne a) házbéradó, b) házosztályadó. A házbéradó csak nagyobb városokban szokott fizettni, hol a ház rendes lakbér mellett adathatnak ki. A többi városokban és helységeken fekvő házak pedig osztályozottnak, s ez osztályozás szerint rovatnak meg adóval.

Házbéradó az 1864 diki költségvetés szerint az egész birodalomban 12 hóra, vagyis 1863. november 1.—1864. october 31-ig pótlékokkal együtt 11.662,489 forintra számított, melyből az ordinarium tesz 8.097,975 forintot.

A mondott összes summából esik Magyarországra 1.460,658 ftr, melyből ordinarium 1.251,983 forint.

Ha már most az összes birodalom népességét 35.000,000, Magyarországét pedig 10.000,000-ra számítjuk, világos, hogy Magyarországra az egészből $\frac{2}{5}$ rész esik, vagyis az összes 11.662,489 forintból 3.332,138 forint házlakbért kellene adni, holott csak 1.460,658 forintot fizet.

E keveslét azonban csak látszólagos, mert az örökös német-szláv tartományok részére a kedvezőbb arányt csak Bécs birodalmi főváros dönti el, mely egy maga több házbéradót fizet, mint egész koronaországok.

Ha tehát Bécs városa népességét a birodalom népességéből leszámítjuk, s Magyarországot Bécs nélkül hasonlítjuk össze a többi német-szláv tartományokkal, ugy a kedvezőbb arány Magyarország részén áll, vagy is dacára annak, hogy országunk kiválólag mezőgazdasággal foglalkozik, s nincsenek népesebb ipartüz városaink, mindazáltal házbéradót aránylag többet fizetünk, mint az e részben kedvezőbb viszonyban álló német-szláv tartományok.

Egyébiránt érdekes tudnunk, hogy 1859-ben Magyarországon azon városok évi lakbérösszege, melyek a lakbér után adóztatnak meg, 14.082,299 forintot tett, mely summa

után 1.417,988 forint lakbéradót kellett fizetni, tehát a jövő évi költségvetés szerint 42,670 forinttal több lakbéradót ad be, mint 1859-ben.

Különösen pedig Pestre és Budára, Ó-Budát is ide értvén, 7,244,990 forint házbér jött, mely summa után a mondott városok 791,524 forint házbéradót fizettek. E szerint maga a két testvér-főváros többet fizeti felénél a Magyarországra eső házbéradónak.

Mi a házbéradónak második részét, a ház- osztályadót illeti, ebből a Lajthán tuli országok fizetnek 6.220,577 frt, Lombard-Velenze 2.001,927 frt, Erdély 187,800 forintot, Horvátország 112,822 forintot, Magyarország 1.049,655 forintot, a pótlékokat mindentől beleszámítva. Az egész birodalom összesen 9.572,781 forintot. Itt is tehát a birodalom népességét 35, Magyarországot 10 millióra tévén, világos, hogy aránylag Magyarországnak 2.735,080 forintot kellene adni, és így felénél is kevesebbet fizet, mint aránylag rá esnék, mi mutatja, hogy a magyarországi házak jóval kevesebb értékűek, mint a német, olasz és szláv tartományokban.

Megjegyzendő, hogy az osztályozás alá eső házak száma Magyarországon 1.538,486. Ebből emeletes 4,758, földszinti 1.533,728, adó alól kivett középület 17,368; szobák száma 2.214,957, kamaráké 289,906.

1859-ben a ház- osztályadó 1.024,881 forintot tévén, világos, hogy 1864-dik évre ez adó- nem fejében 24,774 forinttal többet fizetünk.

Hegyen völgyön lakodalom.

A bécsi „Vaterland“ e felirat alatt oct. 14-diki számában a következők cikket hozza: „Nagy öröm van a ministeri táborban, s egyáltalában a mindenároni parlamentarizmus táborában. Az erdélyi országgyűlés megválasztja a birodalmi tanácsba a februári pártensben részére kijelölt 26 követet. Az esemény, melyre két év óta törekedtek, s mely két év óta sóvár vágygál várattott, s a melytől a kormány a szűkebb körű birodalmi tanácsnak öszbirodalmi tanácsa való átalakítását függőnek nyilvánítá, bekövetkezett. Közélg a nap, melyen örökre elválhatni azon szomorú segédeszköztől, hogy az ülésező gyűlésen külön meghatalmazás által oly jogok ruháztassanak, melyek őt alkotmányosan meg nem illetik, — oly meghatalmazás által, mondjuk, mely bizonyára nem örömet adatik, és a mely, mint Schindler követ mondá, a képviselőház szabadelvű majoritása által „soha el nem fogadtatott.“ Az erdélyi választások a kormány nézete szerint is — mert ez nem a választások eszközését, hanem az erre tett felszólítást mondá döntő eseménynek — az ülésező gyűlés államjogi állására nézve egészen közönyös dolgot képeznek; és csakugyan azon körülmény, hogy egy ideiglenes országgyűlés, állásának mind le-, mind felfelé leendő törvényes szabályozása előtt, ideiglenes köve-

teket küld egy már meglevő gyűlésbe, miként adhatna ez utóbbinak egy új végleges jellemet? A „Presse“ ez okból igen bölcsen írja: „Ha az erdélyi országgyűlés nem is választott volna, a birodalmi tanács mégis öszbirodalmi tanácsná lett volna; de mégis egészen más dolog, valjon ezen metamorphosisnak be kellett volna-e következnie, a nélkül, hogy bár csak egy is a szűkebb körű birodalmi tanács- hoz nem tartozó országok közül abban képviselve legyen, vagy valjon legalább az erdélyi követek megjelenjenek.“

Ez helyesen van mondva. A nagy tömeg előtt, mely alig érti a világos jogdeductiókat, annál kevésbé tehát a csodálatos jogfictiókat, igen különösnek tűnt volna fel, hogy a birodalmi tanács egy naptól a másikig egészen más lett legyen, a nélkül, hogy bár csak egy új taggal szaporodott volna, és azonkívül a kormányra nézve is igen köztudomású kudarcz leendett, ha mindazon után, a mik Erdélyben történtek, és daczára az ott felhasználott eszközöknek, még csak a szászoktól s oláhoktól sem bírhatta rá, hogy követeket küldjenek a birodalmi tanácsba. A zajos örömjunggás tehát a bécsi lapokban tökéletesen jogosult, és mi is kifejezzük öszinte szeretese- kívánatunkat a kormánynak, azaz: mi is öszintén óhajtunk — habár fájdalom nem bi- hetjük! — hogy ezen esemény a közös hazá- nak, és öszalkotmányja fejlődésének, a mely a mi legbuzgóbb törekvéseinknek óhajtott ezéja is, időre szolgáljon!

Igen naivul viseli magát azonban ezen alkalommal a mi drága collegánk, az állam- jogi kérdésekben mindig éles elméjű „Öst. Post“:

„A birodalmi tanács — ugymond — a napokban oly átalakuláson menend keresztül, melyet egy parlamentnek idegen és az állam- jogi viszonyokba be nem avatott tagja nehe- zen fog megérteni. Külföldön tudják ugyan, hogy a birodalomnak egy része nincs képviselve az osztrák parlamentben, és hogy az erdélyi követek belépése által Ausztriának tör- vényhozó gyűlése számban és erkölcsileg erős- sődik. De hogy a „szűkebb körű“ birodalmi tanács most „tágabb körűvé“ válik, erről, mint magunk ismételve meggyőződünk, nehéz meggyőzni a külföldit, a ki állami fejlődé- sünk történetét az oct. diplomától elkezdve a mai napig figyelemmel nem kísérte.“

Mi ezt elbűnhő a „Öst. Post“-nak, ha nem is hivatkozunk ismételt tapasztalataira! Mert a belföldiek, kik alkotmánykérdésünk folyamatát a legfeszültebb figyelemmel kísérték, sem képesek felgöngyi azon érveket, melyek megkísértik ezen metamorphosist jogilag indokolni, mert azon érvek logikailag merőben tarthatlanok. Ez okból ki is jelenték minden tekintélyei amaz irányzatnak, melyet az „Öst. Post“ is magáénak vall, hogy az osztrák alkotmánykérdés fejlődésére vonatko- zólag nem kell törődni jogdeductiókkal, és ez okból tette a „Presse“ is csak néhány nap

előtt azon nevezetes nyilatkozatot, hogy jog- kérdésekbe bocsátkozni, annyi volna, mint megölni az osztrák alkotmányosságot. Ugy- van, jogi fejlődés útján Ausztriában a monarchiai hatalmat, valamint a királyságok és országok önjoguságát egyiránt megsemmi- sítő alkotmányosság soha sem fogja magát a legfelsőbb trónról nekünk kihirdetett alkot- mányjog helyébe tétetni engedni. De napjaink- ban közügyekben egyáltalában nem szokás jogra hivatkozni, csak azon esetet véve ki természetesen, ha a hivatkozás valamely pa- ragraphusra, bárminő homályosak legyenek ezek, arra használtathatik, hogy a monarchiai tekintély hagyományai ellen folytattassék a harc.

Miként juthat tehát csak eszébe is oly korszellemű lapnak, minő az „Öst. Post“, hogy egy külföldinek megfektje a birodalmi tanácsnak küszöbön álló metamorphosisát. Napjainkban nem világossággal, érthetőséggel, hanem csak opportunással kell indokolni a politikát. Ha tehát az „Öst. Post“ ismét azon helyzetbe találja önjön, hogy egy külföldinek megfektje a mi alkotmányos fejlődé- sünk, barátságosan tanácsoljuk neki, hogy körülbelül így szóljon hozzá: Kedves barátom! Mindenekelőtt ne kövessék ön el rajtunk azon ségényt, hogy azt higgye, miszerint mi liberalisok itt Ausztriában annyira hátramarad- tunk volna a korszellem haladásától, hogy szívünkön fektünkön következőket kereszttul- vitele a octoberi diplomában kifejezett azon eszmének, hogy az országok és népek jogigényei kiegyenlítő kapcsolatba hozassanak a monarchia tetteles szükségleteivel. Mi oly parlamentet akarunk, melyben magunkat és az 1789-ki nagy elveket érvényesíthetjük; egy szóval „alkotmányt“ akarunk; — hisz ön tudja, mit értek én ez alatt; és mi nem a messze jövőben, hanem azonnali kívánnak egy alkotmányos parlamentet, melyben mindenek- előlt mi ülünk, mi a nyugati tartományok nemet értelmisége, a haladás képviselői, s aztán férfiakat a birodalom más részeiből, kik szintén liberalisok, azaz, miként mi, a régi jog lojaltai eldobják, és Ausztriában parlamen- taris kormányt akarnak alapítani, ha csak lehetséges, magunkhoz vonzani kívánnak. Az erdélyi szászok és oláhok erre állnak, tehát ők, a nagyfejedelemség képviselőivé nyilváni- tandók, beleszámítva a székegy székeket és magyar városokat is, habár Erdélynek bel- alkotmánykérdései törvényesen még nem in- tettezték el, és mi tárt karokkal fogadjuk őket, habár Erdélynek viszonya a birodalmi ta- nács-hoz szintén még nélkülözi a törvényes megállapítást. De hogy ők mellettünk a birodalmi tanácsban helyet foglalhassanak, ez utóbbit egyidőben öszbirodalmi tanácsná kell nyilvánítani, mert a szűkebb körű birodalmi tanácsban az erdélyieknek nincs semmi dol- gunk. Ezentúl tehát a birodalmi tanács öszbiro- dalmi tanács, legyen bár az ő állásának kér- dése a magyar alkotmányhoz, melytől feltéte-

lezve van jogi létének lehetősége, mego ldva, vagy nem.

Ezt a k ülföldi is meg fogja érteni.“

KÜLÖNFÉLÉK.

— Az „Erd. Posta“ szerkesztője utóbbi számában egészen magára veszi azon cikket, a mely ama lapban ellentünk, a szászok ve- zérnökének védelmére íratott. Mi nem tu- lajdonítottuk ezt neki, megakartuk őt kimélni ily föltevésünktől, annyival inkább, mert hal- lottuk, hogy ama „pro domo sua“ cikket ki írta, s ki fordítá magyarrá? Ha értesülé- sünkben csalódtunk, bocsásson meg az „E. posta“ szerkesztője. Nem mondá ki lapja program- mában, hogy ő ugyan hivatta van a kormány szász szónokának nézetét a magyar irod- nakunyalásával is védelmezni, a nélkül azon- ban, hogy ne sértene őt, ha a „Herm. Ztg.“ pályatársának fogja tekinteni a magyar köz- vélemény. Fiat satis.

— (Necrológ.) Brand János m-vásár- helyi kereskedő saját és egyetlen fia Lajos, stb. nevében, fájdalomajtott kebellet jelenti, hön szeretett nejének a szelid, angyaljóságú és gyöngéd érzelmi gyermek és jó testvérnek Reich Rózának folyó év és hó 13-dikán reggeli 9 órakor 19 éves korában, alig három havi aszkóiban történt kimúlását. Hamvai folyó hó 15-én d. u. órákor adattak át az anya- földnek. Béke poraira!

— Az erdélyi orsz. gyűlés jövő január vége felé ismét meg fogná kezdeni működését, írja a „Kronst. Ztg.“ szebeni levelezője, ki egy- szersmind azt is fájlatva felhőzta, hogy a reichsrathba választott követek közül egy sines, a ki az ipart, kereskedelmet, gazdaságot képviselhetné, lévén a választottak egytől egyig vagy államhivatalnokok vagy papok.

A „Gazeta“ transylv. írja, hogy eddig e lapnak „nem volt se alkalma se kedve az országgyűlési tárgyalásokat saját megjegyzé- seivel kísérni, a mint ez más alkotmányos országokban történik“, s így folytatja: „az országgyűlési munkálatok halmaza, s a tar- tozkodás nehegy valamiképp az országgyűlési vitákra zavarólag hassunk, eddig inkább az objektivitás terére utaltak, s személyes néze- teinket más alkalmakra tartók fenn. A többi erdélyi lap is kevésbé bocsátkozott az ország- gyűlési tárgyalások bírálatába. A magyar lapok mondák, hogy nincs kedvük egy oly országgyűléssel foglalkozni, a melynek törvé- nyességét nem ismerik el; s a világ tudni akarja, hogy e lapok még korlátozva is vol- tak saját és pártíveik meggyőződése szerint nyilatkozhatni. Ellenben a bécsi centralisticus lapoknak annál több szabadságuk volt írni“ stb. A „Telegraful Roman“ pedig nagy meg- vetéssel utasítja vissza a „Herm. Ztg.“-nak a hermányi túlvészre tett megjegyzését: „míg az egyik nemzet bezzikelyeztetik, addig a másik tízt által semmisítetik meg.“

TÁRCZA.

Zsögödi Mikó János napló-jegyzetei.

k ö z l i

TORMA KÁROLY.

A kisdéd, megeshetik házagosan vezetett, s gyakorta érdektelen egyéni élmények, házi- s gazdasági jegyzetek között fontos történeti adatokat rejtő régi napló szintoly becses bir a történetés előtt, mint a terjedelmesebb, több évtizedet tárgyaló krónika. Míg ez egyes kor- szak átnézeti képtt tünteti fel az olvasó előtt, s az előadás bájjával, a subjectiv felfogás eredetiségével, vagy a pártatlanság döntő ér- veivel hat olvasójára: addig a szerény nap- lóírónak a tények előadásában követett rideg pontossága, időrendi szabatsósága, szemtanui fölténe mondhatlan becses adatokkal gazda- gitja a történetírást.

Gyakorta megeshik ugyanis, hogy valamely igénytelenség látszó naplócska fentebb meg- jelölt tulajdonsái által nem egy króniká- súnkat egészíti, sőt igazítja ki; s ez által megeshetik, hogy vagy kérdéseket dönt el a old meg, melyek történészeink között addig vita tárgyai voltak; vagy pedig, hogy főként az adatok időrendi összekötéséből eredő ér- telenségeket szüntet meg.

Egyszóval minden-még oly csekélynek látszó naplócska is közvetlen hasznára van a történetírásnak, s e miatt a megsemmisüléstől szorgosan megóvándó.

S pedig mi gyakran történik meg, hogy az új bekötés alá adott régi könyv belső táblájának, a figyelembe sem vett régi gazda- sági-naplónak, szülő- vagy szépapának naptári jegyzeteinek elpusztulása pótolhatatlan kár- okoz történetíródmunkának a miatt, hogy ama jelentéktelen jegyzetek közé történeti adatok is voltak szorványosan beirogatva.

E kisdéd, a 17-ik század végső negyedé- ben írott naplót főképp csak azért kívánom hírlapi tárczaikkal a közreadni, hogy egy kevésbé szélesebb körben ismételjem azt, a mit ily apró történeti emlékeink megóvását illetőleg már mások — és mindenestre job- ban mint én — megtevénék; de miután én köz- vagy jobban mondva többkezen megfor- duló hírlapok, hanem kevesektől tán épen csak az ilyen régi emlékekre úgy is eléggé ügyelő szakfőfiaktól olvasott tudományos fo- lyóiratok hasábjain tévők meg nagyfontosságú felhívásait: a nagyobb közönség, az illetők csak gyéren vehettek tudomást figyelmet érdemlő felhívásokról. Ismételtem, hogy csak azért közlöm e naplót a „K. Közöny“ tár- czájában, hogy legalább e becses lap t. ol- vasóit legyen alkalmam figyelmessé tenni a- ra, hogy az ilyen történeti apróságokat — melyeket történetíródmunkánk tüködarabjainak méltán nevezhetünk — a megsemmisüléstől, könyvkötői szemétté válástól megmenteni igye- kezzenek.

Mikó János naplójának története is élelnek példával szolgál nekünk arra nézve, hogy jól és hasznosan tesszünk, ha minden kezeink közé jutott régi könyv táblájára írt sort átvizsgálunk; főként pedig a régi naptára- kat, gazdasági s családi jegyzete- ket, naplókat, egy-egy szóval minden őseink kezétől eredett jegyzetet átlapozunk, áthetűzünk; s ha épen időnk vagy kedvünk nem lenne az így lelt adatokat közreadni: átad- juk azokat illetékes helyőkre, mu- zeumunk könyvtárába.

Im e naplócska is — mely kisdéd alakú naptárakba kötött levelek voltak írva, illető- leg számos másnévű igénytelen jegyzetek közé beszorítva — hosszasan vala padlasi lom kiegészítő része; s már-már veszendőbe volt indulandó, ha tulajdonosa Mikó Antal ur Csik- szék 1861-iki alkotmányos és köztisztelőben

állító fő királybírója, naplóíróinknak kis un- kaja olvasván tartalmát, s történeti részére figyelmes lévén azt át nem adja nekem av- tal a megbízással, hogy használjam fel jegy- zéseit úgy a mint tudom, s ha érdekeseknek találom ez adatokat s a naptárt magát, ad- jam be azokat nevében az erdélyi muzeum könyvtárába. E kis véletlen menté meg e naplót a megsemmisüléstől, a mi pedig szá- mos, a 17-ik század eseményeit tárgyzó krónikáink, s történeti adataink daczára, tör- ténetíródmunkánk kárára lett volna; mert e napi jegyzetek s a naptár darabok többi adatai is általában nem egy érdekes részletet nyújtanak a Tüköli mozgalmak történetéhez, s variánsokat krónikáink e korszakot tárgyaló ebeszéléseibez.

Naplónk írója zsögödi Mikó János Mi- kó Péternek Al-Csik alkapitányának*) Ozdi Judittól való fia 1682-ben — a midőn naplój- át írogatni kezdé — 26-ik évében járt, s mint a fel-csiki hadak hadnagya a Tüköli- féle hadjáratokban részt vett. Életének többi eseményei előttem ismeretlenek. Napi jegye- zetei, melyeket Neubart Kristóf és János (é-é ésint Kolozsvárt „Verese gyházi“ Szentely Mihály által, a részint „a Csiki kalastromban“ (így) nyomtatott naptárakba (számszerint 3 darabba) többféle gazdasági, háztartási, időjárási jegyzések közé jegyezgetett be, írójuk szemtanui mivoltánál fogva érdekesek, sőt több tekintetben be- csesek.

Erdély történetére vonatkozó új ada- tot naplónkban annyiban találunk, a meny- nyi- ben az

1. Apafi táborának Tüköli támogatása vé- ggett Magyarországra lett kiindulását, s a fü- leki diestelen hadjáratból való visszaérkezését meghatározza;

2. Fülek vár feladását Szalayval el-

*) Benkő K., Csik György és Káson leírása, I. k., 53 l.

lenkezőleg*) nem 1632-i szeptember 16-kára, hanem a löseai krónikával egyértelműleg sep- tember 10-ére teszi;

3. Bethlen Miklósnak abbéli adatát, hogy a budai basa 9000 tallért „rántott“ volna Apafi***) mint épen a fejedelemség a vezérhez küldött egyik — ugylátszik — ne- gőtialló követet kijavítja, 10,000 tallérta té- vén a sarcz-átlányt;

4. Az erdélyi seregnek a magyarországi hadviselés alatti naponait állomásait időrendi pontossággal jegyzi fel;

5. Tükölinek Erdélyből való kivonulását meghatározza;

6. Az 1686-ik év hadi műveleteinek raj- zához — ha ugyan ama terv nélküli járás-ke- lés hadviselésnek nevezhető — élelnek voná- sokat kölcsonőz stb.

Mindent összevéve tehát Mikó János e kisdéd naplója ha nem is épen nevezetes, de mindenesetre érdekes adatokat nyújt Er- dély 17-dik századi történetéhez, s ama moz- galomteljes kor egy pár érdekes epizódjának szemtanui hűségű előadásával gazdagítja tör- ténetíródmunkát; s ha e naplónak valami hiánya van, az — nézetem szerint — csak a- ből áll, hogy nagyon is rövid.

Szóljon azonban már maga a naplóíró.

1682.

„Jöttem el Zsögödből 1682. die 20. Ju- lii ez mostani magyarországi expeditióba az mi- kegyelmes urunk Apafi Mihály urunkkal.

Indultunk meg Szamosujvárról 4. augusti,

jöttünk hálai Lónához.

5. Jöttünk hálai Pánczélesekhez.

6. Háltunk az Almás vízi mellett rákosi

batáron.

*) Magyarország története, V. kötet

230—231 l.

**) Önéletírása, Szalay Lászlónál, I. kötet

532 lap.

— A „P. Ld.“-nak írják Bécsből. Az erdélyi vasut kérdése hosszabb halgatás után ismét előtérbe lépett. Biztos kifizetés tudatában ünnel, hogy a kifizetés, a magyar gazdasági egyesülettől pártolt n.-várad-kolozsvár-brassói vonalra nézve, szárnyvonalakkal Fehérvárra és Szébenbe, különösen előnyösöké alakultak. Pawels ur ismert körútja óta e nevezetes tárgyban kevés jött közudmásra, s ezen látszólagos fenakadás nem hibázható el azoknak várakozásait lehangozolni, a kik magas érdekek követik és hazai vállalat előhaladásait. Báró de Hirsch ur személyes jelenléte által végre a mult hó folytán az utolsó kíváncsiak is mind rendbe lőnek hozzá, a melyek szükségesek valának, hogy az illető kormány előterjesztvény minden részében ki legyen egészítve. A Bischofsheim és Hirsch céget viselő bankáregyesületlől Brüsselen, Zichy Ferenc és Ödön grófokkal, mint az említett vonal társeseményezőivel, egyetemben kiállított beadvány ma (12-én) benyújtott. A képzelt késleltetés a természetes fejlődés viszonyaihoz felelt. Előbbször is nem lehetett felületes munkával megelégedni, a kérdést a legnagyobb lelkiismerettel kelle tanulmányozni, mivel az állam s az adófizető népesség áldozatkészségét kelle igénybe venni, és így becsületbeli dolog volt, a legkisebb tételt többféle kombinációból származtatni, a melyet a legjutányosabb és legelőnyösebb tájélatnak lehessen tekinteni. Ezen kívül más természetű akadályok is górdultak a gyorsabb lefolyás elé, a melyek előbb hosszabb távollétében, aztán rosszultében a kereskedelmi miniszternek, végül azon nehézségekben gyökereztek, a mely szerint akkora távolra, mint Brüsselen, pontos érkeztelt időpontokat kelle meghatározni s ezeket meg is tartani. E közben a továbbra előhaladt aradszebeni vonal jött előterjesztés alá. Hanem e lépés ügyünkre nem lehetett hátránnyal, főleg miután abban, az azon körükből eredt stereotip állítás ellen a legbatalmasabb megczafolása volt annak, hogy a nagyváradi vonal csak elérhetlen költséggel, vagy éppen ki sem vihető. Nem régi közlek a lapok, hogy a kereskedelmi miniszterium vizsantatását az aradszebeni vonal engedélyezési folyamodását azon felhívással, hogy a jövedelem biztosíték összege elfogadható mértékre szállítottassék le, a mi által az illető alkudozások az államkormányal elhalasztattak volna. Az is említve volt, hogy a kívánt leszállítás a kényvezők részéről alig várható, mert ez egy volna azon vallomással, hogy az első ajánlatban az igazságos mértéket áthágták. Ily, vagy hasonló megfontolások uralkodhattak az érdekeltek mult pénteki tanácskozásaiiban, a mely nap az aradszebeni vonalra alakult egyesület feloszlása megtörtént. A mi az angol tőkek állítólagos ajánlatát egy erdélyi vasutra illeti, az itteni körökben kevés figyelmet talál. Megszokták az efféle engedélyezési speculatio rólására utalni. Anyi és oly heves viták után

tehát csak a magyar gazdasági egyesület terve maradt egyedül győzelembe, mely szilárd alapon, egy biztos jövő minden kezességével bir. S ha részünkre már ez is nagy elégtétel, úgy reméljük, hogy e fontos kérdés rövid időn a rég óhajtott és kielégítő fejlődést is eléri.

— A „G. Corr.“ következő esetről értesül. A Száva közepén egy gabnahajó álldogált, végződi miatt. Belgrád felől a „Tisza“ gőzös jött, több vontató-hajóval. A gabnahajó vezetője kérte a „Tisza“ kapitányát, hogy hajója mellett lassan haladjon el. A kapitány sebesen haladt el; ennek folytán egy gőzsi vontatóhajó, a gabnahajóba ütközött. Erre a gőzsi kapitánya és a gabnahajó vezetője közti szóváltás támadt, miközben a „Tisza“ kapitánya szidalmazta a gabnahajó vezetőjét; ez dühében fegyverhez kapott, s a kapitányt meglötte; aztant eltűnt, nem tudni hova. A kapitányról még nem érkezett tudósítás, veszélyesen, halálosan, vagy csak könnyen érte a golyó.

— Az „Europe“ egy közelálló száz milliónyi austriai kölcsön iránt hoz tudósítást. Ezen kölcsönnek rendeltetését következőleg adja elő: 33 1/2 millió az idei költségvetés hiánylatának fedezésére fog szolgálni; 30 millió Magyarország számára, részint az adóhátralék fedezésére, részint kölcsön adandó segélyezésre; — 12 millió a 10 kros váltópénzek forgalomból elvonására leendő fordítva; — 15—20 millió a sóbányákra jelzalogolt 100 milliónyi adósság kevesbítésére. Ezen kölcsön megkötése iránti felhatalmazás tárgyában a bir. tanácsnak az előterjesztmény haladék nélkül meg fog tétetni.

— Az „Eger“-ben azt a curiosumot olvasuk, hogy mult napokban egy egri izraelita nő templomi széke, adósság miatt árvereztetvén, azt a venni akarók esekely száma miatt V. keresztény, egri iparos vette meg 130 frtért. Az érdekeltek előbb csak nevétek e különös üzletet, de a mint megtudták, hogy a vevőnek komoly szándéka székét használni, s ott azon időben, midőn az izraeliták ajtótosságra összegyűlnek, megjelenni s a maga módja szerint imádni Istenét — másnap már 100 frt nyereséget ígértek a székre. V. ur, úgy látszik, érte a portéka árát és még nem adja.

— Miután Erzsébet Császárné ő Felsége Alter és Kiss pesti divatcsarnokában a lapunkban is említett magyar öltönyöket megrendelte, e divatkereskedés több magyar divatképet felküldött, hogy ő Felsége a ruha szabását azok szerint legmagasb tetszése szerint rendelje el. Hogy mind szabás, mind dísz tekintetében páratlan nemzeti öltöztünk e megérdemelt magas méltásban részesül, annak mindnyájan örvendünk, kivéve talán Bolond Miska Pantalónossy grófját.

— A bécsi magyar magas körökben a kiegyezésről jelenleg uralkodó nézetekről a

„Po. Corr.“ ezeket írja: hiszik, hogy a kiegyezés legjobb módja, a februári alkotmány revisioja volna. Ha ily ajánlat tétetnék s elfogadtatnék, miután a birodalmi tanács az erdélyi követek belépése által erre illetékes lesz, a kezdeményezés a magyarok részéről a legbarátságosabb előkészítéssel fogadtatnék, miután elvileg megegyeznek abban, hogy bizonyos ügyeknek közös tárgyalások alá kell helyezve lenniük. Miután azonban az eképp ártveideált februári alkotmány sem lehetne ocsolyálható, mindenesetre egyszersmind ugyanazon időben a magyar országgyűlés is egybe-hívandó lenne, közvetlen értekezés végett. Erre vonatkozó javaslatok az országgyűlés elé kir. propositióként lennének terjesztendők és tárgyalandók.

— Gróf Nádasdy Ferenc erdélyi kancellár, — írja a „Presse“ — több heti szabadságról folytatódott, és azt megkapta. A kancellár ur a biarri gyógyfürdőben időző nejezt szándékozik menni s egyszersmind Párisba megy szembejára végett érkezendő. Távollette alatt alkanczellár b. Reichenstein vezetődi az ügyeket, ki N.-Szébenből már megérkezett. Mint hírlík, a birod. tanácsba választott erdélyi követek az országgyűlésnek tegnapi történt elnapolása után Szébet elhagyták s magán ügyeik elintézése után haladéktalanul Bécsbe utaznak. A legtöbbben már szombatban fölrkeznek.

— Nadar újabb szerkezetű léghajója. Azon alkalomból, hogy Párisban Nadar léghajós kinyilatkoztatá, miszerint nem sokára léggömb nélküli léghajóval fog felszállni, Horváth-Horti F. nyilatkozatot bocsátott ki a „P. Ld.“-ban, melylyel bebizonyítja törekszik, hogy ő az ilyen szerkezetű léghajót már több évek előtt feltalálta, s egy olyanul a mult évben Bécsben próbát is tett, a gép szervezete akkori hiányai miatt nem elég jó sikerrel ugyan, hanem ezen hiányok most már kijavították, s a feltalálónak legfőbb kívánsága, hogy azt életbe léptesse. Nadar léghajós által hirdett új szerkezetű léghajó irányában a feltalálási elsőbbséget Horváth-Horti ur magának követelvé, megjegyzi, hogy ő ebbeli mintáját a mult évben a pesti német színpadon vendégszereplő bávász Hermann professornak megmutatta, s Hermann társaságba akart állani Horváth Hortival, hogy az új találmányok egyenmelyikét nyilvánosságra hozza, s hogy több mantát Herman le is rajzolt. S minthogy Hermann azóta elhaltatott, Nadar készüldene léggömbnélküli léghajója pedig hajszálnyig Horváth-Hortinak mintája szerint készült, tehát H.-Horti ur alaposan véli gyanítani, hogy az ő tudta nélkül Hermann a kérdésben forgó mintázatot Nadarral közölte s ennél fogva Nadar, H.-Horti találmánya szerint készített léggömbnélküli léghajóval fogna Párisban a fellegek közé felhajózkodni.

POLITIKAI HIREK.

Francziaország. A közelebből elhalt minster Billault Agoston Adolf életéből a következő jelentékenyebb adatokat közlik: Született 1805-ben Vannes-ban. Tanulta a jogtudományokat s 1837-ben három választókerület által megválasztva a követek házában tagja lett. 1840-ben Thiers alatt altitkár, de a kivel együtt még azon évben lelépett. A februári forradalom után a nemzeti gyűlésben a mérsékelt demokraták pártján volt; az államszín után a törvényhozó gyűlés elnöke, 1854-ben belügyminiszter lett. 1858-ban (az Orsini-féle merény után) Espinasse tábornok lépett a helyébe. Azután ismét és folyvást szónok-miniszter volt, mert már a júliusi monarchia alatt, Cermenin mondása szerint: „kivéve a határozottságot, egy második Phocion volt; bárd, a Guizot beszédeire nézve.“

Olaszország. Turinből írják, hogy ott egy idő óta sajátos harci szél fú Franciaország felől, s a mindent kockáztató párt egész bizalommal várja a legközelebb bekövetkező eseményeket. Hogy e küljeleknél mi a valóság alapja, bajos meghatározni. Annyi áll, hogy ottani politikai szóvivők a lengyel kérdést s Európának az által előidézett jelen helyzetét határozott kiindulási pontnak tekintik a dolgok új fordulatára.

Németország. Berlin, oct. 14. Az udvar hangulatát a mostani választások idején nagyon jellemzi a porosz királynak Badenből okt. 8-ról kelt válasza, a mit Steingrund közsz beadványára viszonzott, s a mely körülbelül így hangzik: Ha a község a választásoknál irántam hűségét akarja tanúsítani, ez csak oly férfai választása által történhetik, a kiknek komoly akaratuk miniszterem feladatuk keresztlittelében támogatni. Az ellenséges magaviselet kormányom irányában nem egyeztethető össze a személyem iránti hűséggel, mert a miniszterek bizalmam által vannak állásukra hivatva. A munka, a melynek keresztlittelével mindenekelőtt megbízam őket, a hadsereg szervezésének megállapítása, a melyet a baba biztonsága és a tartalékbeli katonák szolgálatának könnyítése végett hasznos és jogosnak találok. Mihelyt ez a czel el lesz érve, a béke az országban újra és állandóan meg lesz állapítva, és szándékom keresztlittelével, a törvényhozás további üdvös menetét illetőleg, az alkotmány terén biztosítva.

Frankfurt, oct. 13. Az „Europe“ a lengyel ügyben folyó tárgyalásokról már harmadik cikket közli. A tárgyalások menete — ugymond — már egy hó óta igen nehézkes s eredménytelen volt. Russel ama javaslatára vonatkozólag, hogy a három hatalom azonos jegyzéket küldjön Oroszországhoz, a melyben ennek Lengyelországra vonatkozó jogvesztését mondanák ki, az „Europe“ megjegyzi, hogy a bécsi kabinet már e hó 3-dikán válaszolt Russel lordnak egy sürgönyben, a melyben előadja az okokat: miért nem egyezhetik

15. Mentünk Debreczenhez.
17. Auguszi jöttünk háni Szoboszlóhoz Debreczentől; ott mulattunk 18. és
19. Jöttünk által Nádudvar nevű falu, és szállottunk az Hortobágy mellé; ott is haltunk.
Die 20. Auguszi érkezünk az Tisza mellé Czege (Csege) nevű falunál; itt akartunk által költözni, de megáradván az Tisza egy kelleték Szolnok felé aláindulunk.
21. Auguszi szállottunk Szalokhoz az Tisza mellé, és ott voltunk két nap.
Sz. Bertalan napján (augusztus 24-kén) szállottunk Fegyvernek mellé, és ott haltunk.
25. Auguszi haltunk Szolnokon ismét az Tisza mellé.
26. Auguszi mentünk által az szolnoki hidon az Tiszán Szolnok között, az várat hagyjuk jobb kézre, lövénnek is 3.
Die 27. Auguszi Szolnok szomszédságában haltunk az Zagya vize mellett a reczkási (rékási) földön, és az nap mentünk Kér (Tót-Kér) mellé nevű falunál (a falu neve kima radt.)
28. Auguszi voltam az jász-berényi templomban, és úr Haller Pál uram ő nagysága és Apor Lázár is jöttek; ott ettünk felesőket; ott láttam az Leend (Lehel) kúrtját, melylől megölte volt az királyt Estvére jöttünk halni Boldog falvához Hatvanon alól. Más nap elmentünk Hatvan mellett, három nagyot lövénnek mikor mellette elmenek.
Die 29. Auguszi szállottunk ott is haltunk Pásztó réten (előbb „Pásztón alól“ irá.)
30. Auguszi hallgattunk misét az pásztói templomban; az nap ott mulattunk.
31. Auguszi szállottunk az Tarján (Salgó-Tarján) nevű falun alól az réten; ott is haltunk.
Die 1. Septembris haltunk Villás nevű falunál.
2. Septembris szállottunk Fülek alá az temetőre menő árok feje.
3. Auguszi (vétségéből „September“ helyett) reggel gyújták meg Fülek városát, mely égés alatt reája menvén az jancsár az

városának, és az várat is ostromolván, feles sok jancsár vesze egész délig mind viván, de az várba jancsár zászlok (?)

Die 4. Septembris lön szembe az budai vezér az fejedelemmel Apafi Mihály kegyelmes urunkkal, Item die 3. Septembris Daczó János urammal voltam az budai vezérnél követséggel. Ötöd magával kaftanozák meg az fejedelmet. Die 4. Septembris az várbeliek tractára indultak vala, mely tartott más napig 10 órákorig. Az török be akarván löni az várba, az városon sok török lévően az várból gránátokat vetének ki, ki miatt sok jancsár vesze el, az sáncezból is az divánban lévően az egész török(ség) futva szaladva az szőlőhegyre az nagy lövés miatt.

7-dikre viradólág éjjél tájban az törökök az városon lévően az várbeliek kiűtvén az pápista templomig vágtak; ha Szeldi (Szejdi) pasa meg nem segítette volna az külső sáncezból, ugyan kivágták volna az városból az jancsárokat

Die 8. Septembris ismét az vezér Tökölivel tractára indult az várbeliekkel.

Die 9. Septembris az várbeli fülekvari és benne való nép Kohári Istvánnal és az német praesidium feligéri az várat, és
10. jó reggel szekereket adnak alájok — ismét Csikszékéből is három szekeret adánk — és vívék az Tököli táborára, ott lerakodtak; az kiköltözésben még el is ragadoztak az várbeli népben. Így szálla belé az török Fülek várába nagy örömmel. Tököli Emre ő nagysága járta az dolgot az török és az füleiek között való dolgot. 21 egy nap volt nagy dühösséggel az török.

Die 11. és 12. az Fülek városának körötte levő köfalat elrontatta az vezér az erdélyiekkel; Csikszékére esett 12 napjára 56 öl; és az lutheranus templomot rontotta az pesti török; Fülek várának az alsó kökerítését az török iszapják rontották, és az várban az felső palotában casquuo por lobbadván fel egy néhány törököt felvetett. Item ma jöve Tököli Imre ő nagysága kegyelmes uramhoz

az Apafi Mihály uramhoz ő nagyságához hintón, elől tilt Forgács András és Pető Ferenc.

Die 17. (előbb „14-ét irt volt) Septembris adott az budai vezér Tököli Emrenek botot, zászlót Magyarország részének fejedelemségébe.

Die 19. Septembris jöttünk Fülek alól el. Die 19. Septembris indult Tököli Emre feles törökökkel Zólyom felé az német után. Az fővezér is visszatért Fülek alól sok nyereséggel Hatvan felé, minket is az nyomán hurcogolván maga s táborra után, és haltunk az erdélyi tábor Ilyfalu (Sómos-Ujfalu) körül.

Die 20. Septembris szállottunk és haltunk Terenye nevű falu mellett.

Die 21. má késértük az szekereket. Tar nevű faluban szőlővel és savanyu vízzel gazdálkodott az pater Rákóczi Gábor uram; és szállottunk Pásztó és Sz.-Jakab között.

22. Jöttünk és haltunk Hatvanon feljűl; ott ígerte vala magát az vezér hogy elbocsát de el nem ereszte Daczó János urammal.

Die 23. elküldötték vala az kihajához az vezérnek, hogy ígéretek szerint bocsássanak el; de semmiképben el nem bocsátának, hanem választétele az vezér kihajának N. B. (a naptár más helyén: „N. B. Egy jó paripa, ezer arany az vezérnek, és több basáknak ló és expensa az szembelétel előtt; szembelétel után sok dühösséggel rajtunk. Tizezer tallért kért rajtunk, azt is megadtuk, még sem bocsátott el.“)

Die 25. Septembris lön az budai vezér szemben az mi kegyelmes urunk Apafi Mihálylyal, és egy királyszin nyusttal bélett török mentével felkafatnozá Hatvan mellett való táborában kegyelmes urunkat.

Die 28. Septembris váltunk meg az budai vezértől. Hatvan mellől indultunk meg haza felé Isten kegyelmessé(ge)ből; jöttünk háni Arok-Szálláson alól és Visznek között az Mátra vize mellett.

Die 29. jöttünk Sasberek (P. Szászberek) mellé; ott is haltunk Szolnok mellett.

Die 30. Septembris jó reggel az egész tábor megindula hogy átköltözzünk az hidon; de reánk érkezvén az szinistrai (silistria) basa Sizo (?) fiai és az Szelydi basa, hátravetének, ki miatt nagy bajjal költözhetünk által az fejedelem sátor(a) mellé; Boér Zsigmondot meg is verték az hidon az törökök. Mi Csikszékétl késértük az szekereket; sok bajoskodással szintén este költöztünk által az szolnoki hidon az tábor után; haltunk Szolnok és Sz.-Miklós között.

Die 1. octobris szállottunk és haltunk Fegyverneknél (a naptár más helyén Mikó idevonatkozólag e kis uti eseményt jegyzi fel: „N. B. Szent-Miklós és Fegyvernek között az Tisza mellett, midőn jöttünk volna haza jövő utunkban die 1. octobris 1682. az egész erdélyi seregekkel együtt, egy kis föllemüle az én zászlómon feljűl az kopja vasára szálla, jó ideig ott hozatá magát mig az Czerjék János zászlótartója hozza nem tite, énekelvén.“)

Die 3. Octobris szállottunk Szolnokra az Tisza mellé; ott voltunk más nap is.

5. Octobris szállottunk az őrsi pusztán az tó mellé, az hol egy kenyeret eladtak 52 pénzén.

E helyt megszakad Mikó János 1682-ki naplója. Folytatását bihetőleg 1683-diki nap-tárába vagy máshová jegyzé be. Ezt azonban meg leltem nem sikerült.

Haza érkezéztől 1682-diki naptárának egy más helyére ez jegyzé fel: „Anno 1682. die 18. Octobris magam is csőtűrtükön (october 15-kén) érkeztem haza az magyarországi táborból tegnapielőtt (vétség; mert így csak october 16-án érkezett volna meg, a mi aztán ellenkeznék a fentebbi kelttel) Fülek vára elpusztításabeli táborból.“

(Vége következik)

belé az angol javaslatba. Az osztrák kabinet az alkalommal arra is fölkérte az angol kormányt sürgősen: nyilatkoztassa ki végre kérem, hogy a lengyel kérdésben tulajdonképpen mitféle célt akar elérni, valjon minden áron békét öhaj-e, avagy hajlandó a háború viselésére, ha úgy ezt nem lehetne elkerülni?

Orosz és Lengyelország. A „Lemb. Ztg.”-nak írják a határszéleiről: Mielőtt egy hónappal ezelőtt Lelewel elesett, meglehetősen nyugalmat uralkodott a csatatéren. A felkelő csapatok el voltak szorva s az erdőkben ke-restek menhelyet; a legjobb vezérek elhullottak vagy egy időre tehetetlenekké váltak. Mindamellett a legnagyobb erőfeszítéssel foly a téli hadjáratra szükségesek beszerzése és rendezése. A lublini kerületben bolyongott kisebb csapatok kezdenek tehetesebb vezérek alá gyűlekezni s így valószínű, hogy nem sokára jelentékenyebb töközetek hírt fogjuk ama tájakról hallani. Még az idegen fajú és nyelvű Lithvaniába is új gyűjnyagot akarnak vinni, hogy bebizonyítsák Európa előtt, hogy ott, Murawieff daczára, folyást áll a forradalom. Az előbbi felkelő vezérek közül, az elesetteken kívül sokan, részint önként, részint önkénytelenül léleptek a csatától.

A „Drezd. Journ.” oct. 15-iki száma követhető tartalmú táviratot közöl Varsóból: Plock kormánykerületben, szombaton és hétfőn,

a felkelők Rablinski Orlik és Czerny vezérlete alatt vereséget és tetemes veszteséget szenvedtek.

A „Times” varsói levelezője írja: Az itteni rendőrpáncsnok azt a parancsot adta ügynökeinek, hogy mindenikük hetenkint 10 lengyelt tartozik elfogni. Ebből a követezik, hogy ha a felkelés még sokáig tart, egész Lengyelország börtönbe fog kerülni. E tudósítás hihetlenné látszik, írja a „Times” levelezője, de ő szemével látta a fennebbi rendeletet könyomatban.

A „Gen. Corr.”-nek az orosz lengyel határról kapott tudósítása szerint Rozwadowban egy a felkelők és oroszok között a galicziai határszélről nem messze történt ütközetéről beszéltek. Arra menekült felkelők teljesen igazolták a szállongó hírt. Ezeknek előadására szerint Wierzbicki felkelővezért, a mint éppen egy új hadosztály szervezésével foglalkoznék a Goscieradowi erdőségben, oct. 8-án reggel, 5 roita orosz gyalogság, 2 sötina kozák, 3 század zsidák és 6 ágyúval véletlenül megrohanta, s csapatját rövid tüzelés után széttergette. A nagyobb rész Wierzbickivel együtt az ország belsejébe vonult s csak kevesen menekültek osztrák területre.

A „W. L.”-nek úgy értesül, hogy oct. 10-ig már 5000 orosz katonát szállítottak el a varsói vasútvonalon a galicziai határszélre meg-

szállására rendelt figyelő hadtestből. A porosz határszél hosszabban álló orosz csapatok lassankint délfele húzódnak, s a porosz-sziléziai határszél táján állapodnak meg, úgy hogy a krakkói és később a galicziai határszéli csapatokkal egy szakadatlan frontvonalat képezhetnek. Mäsfelől az orosz határőröktől kiírtított észak-lengyelországi határszél (augustowi kormányzóság) porosz őrséget fog kapni.

Nizzából írják, hogy Garibaldi Ödön, a volt diktator egyik unokaöccse a napokban Lengyelországba utazik, s ott egy olasz mintára szervezett vadász zászlóalj élén fog az oroszok ellen harcolni.

Oláh-Moldvafejedelemség. Bukarest, oct. 8. Itt az a hír, terjedt el, hogy Kuza fejedelemre rálöttek, még pedig ágyúval. Kotrokeniben, nyári lakán volt a fejedelem, a hol a terrasson egy ágyú áll, melyet vaktöltéssel minden reggel elcsútnak, a mi régi szokás szerint reggeli ébresztőül szolgál. 6 án golyóra tölté valaki az ágyút, s a fejedelem kastélyára, sőt éppen hálószobájába irányozta. A golyó megrongálta a falat; de a merény nem sikerült. Ki tette a golyót az ágyúba, nem tudni; mert a vén tüzér, a ki reggelenkint el szokta sütni, oly jámbor és megbíz-

ható ember, hogy gyanu sem fér hozzá. Egy katonai bizottmány folytatja a vizsgálatot.

Ujabb. Varsó, oct. 14. Egy pétérvári, october 7-ről kelt kormányrendelet meg-hagyja Berg tábornok lengyelországi helytartónak, hogy a császársághoz tartozó lengyel tartományokban eddig divatozott lengyel hivatalos nyelv helyébe, úgy az írás, mint szóbeli hivatalos közlekedés nyelvéül haladéktalanul az orosz állítsa. — Az augustowi kormányzóság négy kerületét, Murawieffnek felsőbb rendeltre hivatkozó parancsa következtében Wilmában (tehát lengyel királlyági területet, ó lengyel területéhez) csatolták. Hír szerint Varsóban felfedezték a rejtéket, a hol egy gyógyszerész folyvást a val foglalkozott, hogy a kezére bízott gyilkokat megmérgezte.

Bécsi börze October 17-kén: Nemzeti kölcsön 81.75. 5% Metalliques 75.55. Bank-résvény 791.—. Hitel részvény 186.80. Váltó Londonra 111.80. Ezüst 112.25. Arany 5.34 1/2. 1860 diiki Állam kölcsön 97.95.

October 17-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 75.75. Erdélyi 74.25.

T. és felelős szerkesztő DÖZSI DANIEL.

HIVATALOS.

3426.—1863.

(224)

(2—3)

Hirdetmény.

Nemes Kolozs megye ideigl. Törvényszéke köztudomásra juttatja hogy: miután Strabeczer Mátyás felperesnek a Manz Vincze kiegyezkedési tömege alperes ellen 102,717 ft 41 kr. megfizetésiért folyó végrehajtás ügyében, az 1863-ik év majus 5-ik 1461 sz. alatt kelt végzéssel 1863-ik év septemb. 28-ik napjára kiűzött első árverelési napon, a Manz Vincze kiegyezkedési tömegéhez tartozó összesen 394,849 ft 90 krra. becsült Berkenyesi és M. Frátai tagosított jószágokat, és az azokon találtatódó fundus instructust eladni nem sikerült; — a nevezett jószágok, és fundus instructus a fennebbi végzéssel 1863-dik év november 24-ik napjára d. e. 9 órákkor helyt Berkenyesen kiűzött második árverezési napon, a legtöbbet ígérőnek becsárón alól is el foguak adatni.

Erre, vásárolni szándékozók, oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverezéshez csak azok szólhatnak, kik a becsárón 5% százalékat az árverező bizottmányoknak lefizetik, és hogy a becsü okmányt, és az árverezési feltételeket a törvényszék levéltárában megtekinthetik.

Mindazok kik jöllehet ezen árverezésről külön nem értesítették, a nyilvánkönyvekbeni beiktatás által, az eladandó jószágokon jelzáloggal biztosított követeléssel bírnak, felszólíttatnak hogy abeli igényüket a jószágok eladásáig, oly bizonyosan jelenték be a törvényszéknél, mivel ezen elmulasztás következményeit csak is magoknak tulajdoníthatják.

Nemes Kolozs megye ideigl. törvényszékének 1863-ik év october 2 kán tartott üléséből.

Sz. 807.—1863.

(222)

(3—3)

kt.

Idézés.

Báró Ghyllányi József, és báró Ghyllányi Sándor c. ödválasztmánya közt, a bezdéi és több más zálogos javakban rongálások és javítások iránt, folyó évi october 1-én 805 és 806 sz. a. becsomózott perekre nézve kötött egységességnek érvényessége, a vagyonbukott néhai báró Ghyllányi Sándor bitelezői helyben bagyászától függesztetvén fel, nevezett csödtömeg összes bitelezői az e czézből a folyó évi december hó 22-ik napján délelőtti 10 órákor a kir. ker. időtáblánál tartandó tárgyalásra, hivatalos hírlapok után azon kijelentés mellett idéztetnek, hogy a tárgyalástól elmaradásuk említett egységesség jóvábagyásának fog tekintetni.

Kelt Eperjesen, a tiszánneini ker. tábla 1863 october 5 én tartott Tanács üléséből.

NEM HIVATALOS.

(225)

20/10

(1—6)

Egy millio 967,900 forint értékű Legujabb pénzsorsjáték

14,800 nyeremények közt vagynak, 200,000, 100,000, 50,000, 30,000, 25,000, 2 szer: 20,000, 2 szer: 15,000, 12,000, 2 szer: 10,000, 6000, 2 szer: 5000, 5-ör: 4000, 5-ször: 3000, 14 szer: 2000, 117-szer: 1000 ft főnyeremények.

A huzás kezdete november 25—26-án leend.

Egy egész eredeti sorsjegy ezen huzásra (nem ígervény) 6 ft.

Ezen egyszerű pénzsorsolás nem csak hogy az állam oltalma s jótállása alatt áll, hanem a huzás egy az által e végre kinevezett kormány bizottmánytól felügyeltetve, ez által, a visszaélések ellen, a legnagyobb biztosíték nyújtatik.

A nyeremények kifizetése ezüstbe, a huzás után 14 nappal történik, a hivatalos nyelvaistromok pedig azonnal díjmentesen kiűdetnek szét az érdekelteknek.

Pontos szolgálata biztosítása mellett számos megbízásokat reméltünk, melyeket JACOB SHAUSS hivatalosan engedélyezett szerkesztéséhez a ménsi Frankfurta kértünk jeltetni.

(226)

Meghívás.

(1—1)

A M. N. Csáni birtokos urak, tisztelettel meghívataknak ezennel, a M. N. Csánban folyó év octob 26-kán reggeli 10 órákor kezdődő birtokosi gyűlésre, melynek főtagját a csáni fogadó limitatioja képezteti, a tagosított alkalmávali előleges megbeszélés alapján. Azon megjegyzéssel kéretnék fel a birtokos urak a megjelenésre, hogy a gyűlés a tordamegyei tks. tisztiságnak is feljelentetett, s hogy a személyesen, vagy felhatalmazottakkal által jelen nem levők, az ebből rájuk netalan következtetést hátrányt magoknak tulajdonítsák.

TISZA LÁSZLÓ,

mint a birtokosság megbízottja.

(227)

Hirdetményes idézés.

(1 1)

Nemes udvarhelyszéki H. almási unitarius férfin MARTON JÁNOS, hasonló hitvallásu nejt, ugyan H. almási BENCZÓ ZSUZSÁNNÁt, ki nevezett férjét ezelőtti 7 évvel hiteltlenül elhagyván úgy eltűnt, hogy holléte, élete, vagy halála mai napig sem tudatik, ezennel hirdetményesen idézteti, hogy a jövő 1864-iki januarius 13 án az udvar-

helyi unitarius egyházi körben, Lókodban tartandó választó alpapi széken jelenjék meg; mert különben a többször nevezett férj a választási törvények értelmében a vele való házassági szövetség kötele alól feloldoztatását fogja követelni.

Derzs, oct. 12 én, 1863.

INCZEFI JÓZSEF s. k.

udvarhelyköri unitarius Eperes.

(110) | 20/10 1863. | (6—6)
Valódi MOLL SEIDLITZ-PORA

mely a párisi műkiállításon arany-érmet nyert.

Középponti raktára a „Gólyához” címzett gyógyszerár Bécsben, és egyedül az alább megnevezett raktárakban kapható.

Figyelemztetés. Miután tapasztaltam, hogy az ugynevezett Seidlitz-por használati utmutatásokkal árutaték, melyek szóról szóra az enyim szerint utmutatva, a közönség csalódására, még saját névaláírásommal is viselik, s ily módon azok külsőjéről ítélve saját gyártmányaimmal könnyen felcserélhetők lévén, bátor vagyok azért ezen hamisítások ellenbe óvasul mindenkit azon megjegyzéssel figyelmeztetni, miszerint az ilyen szereknek megkülönböztetése végett, minden általam készített skatulya Seidlitz-por saját óvó bélyegemmel van ellátva, s minden egyes por-adagot magába foglaló fehér papírosan ezen esmerítő-jegy „Moll Seidlitz-pora” (Moll's Seidlitz-Pulver) víznyomáson látható.

Ára egy bépecsételt eredeti skatulyának 1 ft 25 kr. oszt. ért.

Használati utasítással minden nyelven.

E porok számtalan, rendkívüli esetben bebizonyít gyógyhatásuknál fogva minden eddig-első ismert házi gyógyszerek közt bizonyára a legelső helyre méltatandók. A császári nagy birodalom minden részéből hozzánk beküldött több ezernyi hálaírat részletes biz nyitványul szolgál, hogy azok rögzött dugulás, emésztetlenség és gyomorégés, továbbá görcsök, vesebetegség, idegbaj, szívdobogás, ideges fújás, vertorlódás, köszvényeszerű tagfájdalom, s végül hysteria, hypochondria, tartós hányási inger stb. eseteiben a legjobb eredménnyel használtatnak, s a legártalmasabb győgyeredményt vivtak ki Ezen, már nagy csomaggá nőtt levelezés számtalan bizonyítványait tartalmazza azon szenvedőknek, a kik gyakran, miután az allopathia és vizgyőgmódot hasztalan használták, ezen egyszerű házi szerhez folyamodtak és egységüket egyszerre és állandóan visszanyerték. Ezen elismerési iratokban a nép majd minden osztálya u. m. tanítók, kereskedők, kézművesek, mű észak, mezei gazdák, tanárok, hivatalnokok, katonák, sőt gyógyszerészek és orvosok is, valamint több oly mindkét nemből való egyének képviselvék, a kiknél azelőtt a leghíresebb gyógyforrások a legkisebb könnyebbülést se idézték elő és a kik csupán a valódi Seidlitz Porok rendszeres használata által lettek tökéletesen egészségesek.

Valódi minőségben kapható csupán csak

Kolozsvárt: RITTER Tr. özvegye gyógyszer. Továbbá Beszterczén: Szongot György. Brassóban: Jekelius F. Déván: Büchler A. M. Váshelyi: Bucher M. és Burdats A. N. Bányán: Haracek Nagy-Károlyban: Schöberl. Nagy-Szebenben: Müller gyógyszerész N. Váradon: Jánky Antal. Segesvárt: Misselbacher. Szászsebesen: Binder F. gyógyszerész. Szent-Ágoston: Knall K. gyógyszerész. Szerdahelyt: Schimert F. gyógyszerész. Zalatnáb: Mégy G. A. gyógyszer. Zilahon: Harmath S. F. A fennebbi czégeknek létezik még ezeken kívül a

norvégiai hegyekről való valódi

DORSCH-MÁJHÁLSZIRO LAJ

raktára is.

Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr. egy kisebbnek 1 ft. o. é.

Az üvegek el vannak látva vdmárkossal és kimerítő használati utasítással. Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben kúldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsir faj a dorsch-halnak leggondosabb egybegyűjtése és kiváló tisztítása által van megnyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben lévő folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az természet által nyújtatott. — E valódi Dorsch-májhalzsírolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legelsőbb gyógyszer a mell- és tüdőbajokban, scrophulus és rachitis, köszvény és csúsz, ideg- és bőrkütes, szemgyulladás, ideg- és több más bajokban legsikeresebben alkalmaztatik.

MOLL A. gyógyszerész Bécsben, „zum Storch”, Tuchlauben.